

**SZKOŁA PODSTAWOWA
im. HENRYKA SIENKIEWICZA
w CHOROSZCZY
ul. Powstania Styczniowego 1**

***Ścieżka edukacyjna
Śladami powstania
styczniowego -
Choroszcz i okolice***

*Publikacja „Ścieżka edukacyjna.
Śladami powstania styczniowego -
Choroszcz i okolice” została wydana
dzięki dofinansowaniu
Burmistrza Choroszczy*

Choroszcz 2013

Dziękujemy!

Uczniowie i nauczyciele naszej szkoły przyłączyli się do obchodów 150. rocznicy w y b u c h u powstania styczniowego

w Choroszczy. Odebyły się spotkania uczniów klas IV-VI z Janem Adamskim (Towarzystwo Przyjaciół Choroszczy), Józefem Waczyńskim (Towarzystwo Przyjaciół Choroszczy) i Grzegorzem Krysiwiczem (Stowarzyszenie Pamięć i Tożsamość Skała).

Dzięki temu zrodził się pomysł stworzenia **Ścieżki edukacyjnej - śladami powstania styczniowego - Choroszcz i okolice.**

Pamiętamy!

Nasi przodkowie oddali życie za wolność Ojczyzny. W czasie powstania styczniowego w 1863 r. na terenie gminy Choroszcz walczyła partia powstańcza, której dowódcą był Ksawery Markowski. Oddział ten liczył około 30 osób. Wiadomo, że zostali zdradzeni. Niektórym udało się uciec. Większość z nich jednak zginęła.

Oddajemy Ci, drogi Czytelniku, do ręki przewodnik.

Z a p r a s z a m y d o odwiedzenia miejsc uświęconych bohatersko przelaną krwią w czasie powstania styczniowego. Przewodnik powstał dzięki wsparciu finansowemu Urzędu Miejskiego w Choroszczy i przy wsparciu merytorycznym Punktu Informacji Turystycznej Miejsko-Gminnego Centrum Kultury.

Paweł Jankowski, kl. VI a

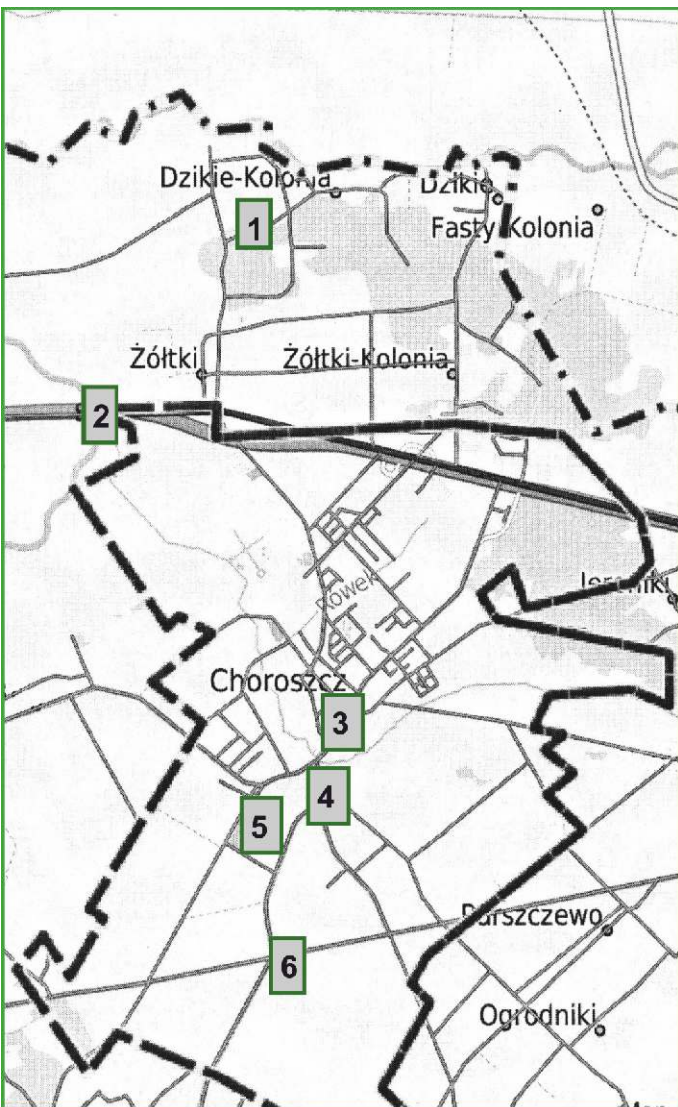
„Znać swoją historię to obowiązek”

Zygmunt Gloger

**Ścieżka edukacyjna
Śladami powstania
styczniowego -
Choroszcz i okolice**

**Miłosz
Horbacewicz,
kl. V c**

Przystanek 1.

Aleja Ksawerego Markowskiego i Dzikie

Pamięć o powstaniu trwa przez pokolenia. W czasie komasacji gruntów w Kolonii Dzikie w latach 1936-1938 dzięki staraniom Pawła Markowskiego w kompleksie działek budowlano-leśnych drogę prowadzącą do targowicy wiejskiej najszerszą z dróg nazwano aleją Ksawerego Markowskiego dla uczczenia dowódcy partii powstańców. Dziś miejsce jest dobrze oznaczone tablicą informacyjną. Rosjanie 25 sierpnia 1863 w ramach represji spalili wieś Dzikie a mieszkańców zesłali na Syberię.

Przystanek 2.

Most nad Narwią

Narew była granicą między Kongresówką a Gubernią Grodzieńską. W słupie granicznym Moskale zamurowali żywcem powstańca Stanisława Depczyńskiego. W nocy uwolnili go mieszkańcy pobliskich Żółtek.

Przystanek 3.

Pomnik ku czci poległych w walkach o wolność Ojczyzny na choroszczańskim rynku

Rynek 11 Listopada w Choroszczy był prawdopodobnie miejscem ogłoszenia 26.10.1863 r. wyroku śmierci na trzech powstańców. W 1934 r. w wolnej Polsce powstał monument - Pomnik Niepodległości

Przystanek 4. Mogiła Ksawerego Markowskiego

(ul. Zastawie I
w Choroszczy)

Pomnik uwiecznia prawdopodobne miejsce, gdzie zostali pochowani powstańcy, których groby zostały okrutnie stratowane przez carską sotnię - czyli Kozaków na koniach.

M o n u m e n t
powstał 1 listopada 2007 r. dzięki staraniom choroszczańskiego samorządu, poświęcenie pomnika nastąpiło 22 stycznia 2008 r.

Przystanek 5.

Cmentarz parafialny i Kaplica pw. Ducha Świętego

Kaplica pw. Ducha Świętego - pomnik poświęcony powstańcom styczniowym oraz trzy groby powstańcze - ppor. Mikołaja Tureckiego, Józefa Andruszkiewicza i Stanisława Potockiego (obecny grób Józefy Potockiej).

W grobowcu nieznanego księdza, z charakterystycznym kielichem z hostią, ukrywał się powstaniec Józef Andruszkiewicz. „W 1913 r. proboszczem

w Choroszczy został ks. Adam Ostrowski, który postanowił upamiętnić powstańców styczniowych w 50. rocznicę wybuchu powstania. Wzniósł kaplicę na cmentarzu parafialnym z wypisanymi nazwiskami powstańców - parafian, którzy zginęli" - podaje Jan Adamski. Kaplicę poświęcono w 1924 r., dodając nazwiska parafian poległych w I wojnie światowej oraz w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 r.

Przystanek 6.

Miejsce Pamięci Narodowej zwane Szubienicą - miejsce stracenia powstańców.

(Choroszcz, ul. Kruszevska)

W 1963 r., w 100. rocznicę wybuchu powstania styczniowego w „Gazecie Białostockiej” ukazała się krótka wzmianka, że pod Choroszczą w pobliskim lesie zwanym Szubienicą powieszono powstańców. Dzięki staraniom Lucjana Adamskiego i Towarzystwa Przyjaciół Choroszczy 11 kwietnia 1984 r. o godzinie 12 postawiono brzozy krzyż - pierwszy w tym miejscu od 121 lat. Pomnik został odsłonięty i poświęcony 8 października 1989 r.

Towarzystwo Przyjaciół Choroszczy spotyka się tam dwa razy w roku:

w rocznicę wybuchu powstania styczniowego 22 stycznia oraz w Święto Wojska Polskiego 15 sierpnia. Wartę honorową przy pomniku zwyczajowo pełnią wczasie tych wydarzeń harcerze - w tym drużyna ze Szkoły Podstawowej im. Henryka Sienkiewicza w Choroszczy.

**Opracowanie: Celina Zubrycka
we współpracy z Janem Adamskim
(Towarzystwo Przyjaciół Choroszczy)
Skład: Walentyna Litwin, fot.
Celina Zubrycka**